

גליון
באר
הקדשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

אחרי - קדושים

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת אחרי - קדושים

- א לא תשנא, ולא תקום - כי ממילא כל הנעשה עמך מן השמים הוא.....
- ב גורל לה' - 'גורל' החיים רק מיד ה'.....
- ג קול קורא - ההסתרה כקריאה של חיבה מן השמים.....
- ז ואהבת לרעך כמוך - תיקון המידות מבית ומחוץ.....
- י שובו אלי - ע"י התחזקות בשמירת הקדושה וגדריה.....
- יג וספרתם לכם - שגב מעלת ימי הספירה.....
- טו נוסעים אנחנו - ההכנה לקבלת התורה ע"י התורה.....

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

פרשת אחרי - קדושים

תצא הרעות והטוב לטובתו של אדם, ואין אדם יכול להרע לחברו או להיטיב, או לנגוע במה שמוכן לחברו אפילו כמלא נימא בלי גזרת ש-ד-י, והרבה שלוחים למקום לעשות הטוב בעיניו להנאתו של אדם בעולם הזה או בעולם הבא, כזאת וכזאת החי יתן אל לבו ויאמין בזה באמונה שלמה, ויתחזק במחשבות טהורות תמיד להעביר שנאה ולעזר את האהבה, ולפום צערא אגרא, עב"ל.

בין"ב כבר מצינו ב'ספר החינוך' על האמור שם בעניין (פסוק יח) 'לא תקום' ולא תמור את בני עמך', ומבאר, כי אין כל מקום ל'נקימה או נמירה' למי שמאמין באמונה שלימה ותמימה שאי אפשר לאדם לעשות מאומה מעצמו - בלא שיכריזו על כך משמים,

לא תשנא, ולא תקום - כי ממילא כל הנעשה עמך מן השמים הוא

בפרשתן (קדושים יט ז), 'לא תשנא את אחיך בלבבך', פרק נכבד ב'הלכות אמונה' למד מכאן בעל ה'פלא יועץ' (ערך שנאה), וכלשונו הטהור, לא הוצרך לצוות שלא לשנא את מי שמטיב עמו ואין לו עליו שום תרעומת, דמהיכא תיתי שישנא אותו, ובודאי שאוהב אותו, לא הוצרך הכתוב אלא למי שהוא אויבו ומבקש רעתו, על זה ציזתה תורה שלא לשנא אותו ולאהוב אותו כגופו, ונהי שדבר קשה הוא לשלם טובה תחת רעה וכו', אבל כיון שציונו כן יוצרנו שמע מינה שהוא דבר שיכול להתקיים, שלא נתנה תורה למלאכי השרת ואין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו (ע"ז ג), אלא שצריך טרחה גדולה והתמדה רבה לחשב מחשבות שמפי עלין

א. שמעתי מ'מגיד מישרים' נפלא שליט"א לרמז בלשון הכתוב שבפרשתן (יט יח) 'ואהבת לרעך' - מדוע נקטו לשון 'רע' (ולא איזה לשון טוב כ'ואהבת לידיך', או 'לחברך'), כי כשהידיד מיטיב אין בזה כל 'רבותא' וחיידוש לאהוב אותו, מתי 'ואהבת' כשהוא 'רעך' - הוא איש ה'רע', הממרר את חייך ואת שלוות נפשך מבואו ועד צאתו, וכל כך למה, כי אני ה' - כמו שעיקר מעלת האמונה והדביקות בבורא ב"ה היא דייקא בזמני ההסתר כשאנו רואה את הנהגת הטוב עמו, שהרי בעת הארת פנים וגילוי אהבה אין כ"כ רבותא להאמין בו, אבל בעת ההסתר אז יאמין שמאתו לא תצא הרעות, והכל לטובה, כיו"ב תביט נמי על חברך כשהוא 'רעך' - רע שלך, רע בשבילך.

עוד בה ייאמר, ואהבת לאותו המריע לך, כי אני ה' - שהרי גם כשחברך מריע לך, אין זה מכוחו וממעשיו, אלא כי אני ה' גזרתי עליך שתבוא עליך 'רעה' זו, וממילא עדיין עליך לאהוב אותו כבראשונה.

ב. הנה מצינו בחז"ל שלא רק המשיב לזולתו כגמולו ומחזיר לו רעה תחת רעה נחשב ל'נוקם', אלא אף הנמנע להיטיב למי שמנע עצמו מלהיטיב לו הוא בגדר 'נוקם', וכמו שאמרו (יומא כג.) 'איזוהי נקימה, אמר לו (ראובן לשמעון) השאילני מגלך, אמר לו (שמעון) לאו. למחר אמר לו (שמעון לראובן) השאילני קרדומך, אמר ליה (ראובן) איני משאילך כדרך שלא השאלתני, זו היא נקימה'. ומבאר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ח"ח על התורה), כי רצו להורות לו, מה לך מתלונן על חברך, הרי מן השמים לא רצו שהוא ישאיל לך, משל למי שנכנס לבית המדרש ומבקש, מי כאן ראובן, מי כאן ראובן, ולא נמצא שם ראובן... וכי יעלה על דעתו לזעוק ולגעור באחד מהם, מדוע אינך ראובן...

אין לו אלא לחזר אחר 'ראובן' שלו במקום אחר. כיו"ב, מדוע יקצוף על חברו שלא אבה להשאילו מכליו, הרי סימן הוא כי מן השמים לא אבו שפלוני יהנה אותך מכליו. ומסיים שם, וז"ל. אשרי אנוש יצייר זה תמיד במחשבתו בכל מאורעותיו בחייו הפרטיים ובמסחרו, ולבו יהיה בריא ושלם - לא תעלה קנאתו על אחרים, לא ינקום ולא יטור.

ג. עצה מצינו בדברי ה'כלי יקר' (בד"ה אבל) לשכך כעס וחמה ולהשקיט רוחו ומיצר ותאוות הנקמה, וז"ל. 'למה הדבר דומה, לתינוק המשחק ועושה מעשה נערות באיזו בנין או כל דבר אחר, ובא איזה אדם וקלקל כל מעשיו אשר בנה ואשר נטע הילד. והילד צועק לפני אביו צעקה גדולה ומרה על זה, ואילו היה אביו משגיח בו ועושה רצונו היה הורג לזה האדם. אמנם אביו אינו משגיח בקולו כלל, כי אף אם הקטן כפי מיעוט שכלו חושב שזה הגדיל לעשות לו רעה גדולה, מכל מקום האב רואה בשכלו שאין הדבר כן, ושכל מעשה הבן היו הבלים, מעשה תעותעים, ואינן כדאים שבעבורם יהיה לזה כאויב ומתנקם, כי כפי האמת לא עשה לו זה כלום. כך הוא הענין בין אבינו שבשמים לברואיו אשר לפי מיעוט השגתם הם חושבים כי כל עניני העוה"ז יש בהם צד מעלה ושלמות, והנוגע בכבודם או בגופם או בממונם נראה להם כי הגדיל לעשות עמהם רעה...!'

באר הפרשה - פרשת אחרי - קדושים

רעה כפי שה' רוצה ממנו, וכמו שאמר (שם יב) 'בזאת (- שאשיב להם טובה תחת רעה) ידעתי כי חפצת בי'. והוא דבר ה' (בפרשתן) לא תקום ולא תטור את בני עמך.

גורל לה' - 'גורל' החיים רק מיד ה'

בפרשתן' (אחרי טו ח), 'ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל'. ומצינו בפירוש רבינו סעדיה גאון ביאור נפלא בטעמא דמילתא שציווה הקב"ה להטיל גורל איזה שעיר יהא נבחר לה' ומי הוא שעתיד להישלח המדברה, כי רצה הקב"ה ללמד כלל גדול ביסוד האמונה לכל תהלוכות החיים, כי הכל בידי שמים, וגם בהמה ההולכת לאברון - לעזאזל אין זה אלא כי כך גור עליה הקב"ה בהשגחתו העליונה על כל פרט ופרט בברואי עולם, ועל כן 'בחירת' השעיר לעזאזל הוא על ידי 'גורל' שאין בו עירוב בן אנוש בתוצאותיו אלא ניכר בעליל שהוא גורל שמים ובגזירת עליון, וללמד על 'הכלל' כולו יצא".

וכמו שאמרו חז"ל (חולין ז): 'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה עד שמכריזין עליו מלמעלה' (חולין ז), אמור מעתה שהרעה שגמל עמו רעהו לא ממנו היא באה כי אין זה האיש אלא כשליח ששלח מן השמים, מדוע תקום במי שלא הרע לך מאומה. וז"ל ה'חינוך' (מצוה רמא), 'משרשי המצוה, שידע האדם ויתן אל לבו כי כל אשר יקרהו מטוב עד רע, הוא סיבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא. ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא. על כן כשיצעררהו או יכאיבו אדם, ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו, והשם יתברך גור עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו כי לא הוא סיבת רעתו, כי העוון הוא המסבב, וכמו שאמר דוד עליו השלום (שמואל ב' טו יא) הניחו לו ויקלל כי אמר לו ה' קללה, עב"ל.

וכך איתא בפירוש ר' סעדיה גאון על תהלים (מא י) 'גם איש שלומי אשר בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי עקב... ואשלמה להם' - ישלם להם טובה תחת

ד. וכך איתא מהרה"ק מקאמארנא זי"ע (נתיב מצוותיך, נתיב האמונה שביל א אות ד) וז"ל. מי שמאמין שאין שום תנועה במקרה, הוא (אמונה זאת) מרפא לנפש מכל תחלואיו - כולל כל מידות טובות, לאהוב את חברו אף שעושה לו רעות ומבזה אותו, כי אין שום מקרה בעולם אף דיבור קטן. ובדין שמים נעשה זה שלוחו של מקום לבזות אותו ולחרף אותו... צא ובדוק נפשך, ותמצא שבלתי גזירות עליון אי אפשר ששום נברא יצער אותו אפילו צער קטן, ולכן יקבל באהבה ובחיבה ובשמחה, ויתרפא 'נפשך' יותר ממאה אלף אלפים תעניות וסיגופים, עכ"ל.

ה. אדרבה המאמין ישיב טובה תחת רעה, שהרי עפ"י אמונתו לא הרע לו זה האיש מאומה, מדוע לא ייטיב לו כמו שהוא מייטיב לכל איש מישראל... מעשה נורא מסופר על הרה"ק מטאהש זי"ע, אשר היה דואג לשלוח בכל ראש חודש סכום כסף ל'איש פלוני', והקפיד על כך ביותר, וגם כאשר נזדמן לו לשהות במרחקים היה שולח משם את ה'מעטפה' (envelope)... פעם אחת גילה את 'הסוד' להנהגתו, כי משכבר הימים הלך לטבול בנהר, ובאותה שעה שהה שם אותו 'מקבל' המעות, והלה שהיה רשע מרושע ורע מעללים הניח קורת עץ על ראשו לבל יוכל לצאת מהמים הזידונים, וכמעט שלא נשאר שם... ולבסוף הניחו לצאת מן המים. וסיים הרה"ק, הנה על מעשהו הרע - שרצה להטביעני בתוך הנהר אין לי 'טענה' כלפיו, שהרי לא היה אלא שליח ההשגחה העליונה, ולא עשה כן מעצמו אלא כי כך היה רצון השי"ת, אמנם על כך שלבסוף הציל את חיי, הנני מחויב בהכרת הטוב כל ימי ושנותיי, ו'בדין' שאשלח לו מעות תדיר מצד הכרת הטוב... ואם כי נראה ש'מעשה' זה אינו שייך לבן אנוש, אך זאת נזכור כי אין מדובר בקדוש עליון שהיה בעלמא הדין לפני כמה מאות שנים... אלא בצדיק שחי עמנו עד לפני כמה שנים... כי אכן הוא 'חי' כפשוטו את דברי 'החינוך' הנ"ל, כי ה' אמר לו קלל...

ו. כתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע וז"ל, אאמו"ר זצוקללה"ה (הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע) כשהיה קורא בשבת זו פר' יוה"כ היה לו געגועין גדולים על יוה"כ כמעט עד כלות הנפש, והיה אומר משל, כשרוקחין מרקחת קודם הנישואין בשביל הנישואין טועמין מן המרקחת גם בשעה ההיא, וכך בשבת זו צריך להתעורר בקדושת יום הכיפורים, עכ"ל. ז. לפני למעלה מיובל שנים, אירע שכמה מטוסים (פליגערס) נפלו באותה תקופה, באותו זמן היה אברך שהוצרך ליסע לחו"ל, וחשש ופחד מאד מנסיעה כזו, ויפן אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע לגלות לו תעלומות לבו, אמר לו החזון איש, וכי חושב אתה שה'מטוס' הוא הנופל, הלא האדם הוא הנופל...

מעשה שהיה בזמנו של רבי ירוחם ממיר זי"ע שהרבה כפריים נסעו יחדיו לעבר העיירה מיר, ובעלותם על הגשר שעל פני מימיה של מיר, קרס הגשר, וכל הכפריים מצאו את מותם. כשבא הדבר לאזני רבי ירוחם נענה ואמר,

קול קורא - ההסתרה כקריאה של חיבה מן השמים
 בפרשתן (אחרי טו א-ב), 'וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו', ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש וגו', ונתבאר ברש"י הטעם שהוזכר כאן מיתת שני בני אהרן, שבא לזרו אותנו ביותר לשמור על האיסור להיכנס לקדש הקדשים, על בן הזכיר לו מיתת בנו, שלא יארע לו כדרך מה שאירע להם. ולמדנו, כי בשהקב"ה נוהג ב'מידת הדין' אין בוונתו כביכול להרחיק ולהעניש אותנו, אלא אדרבה הרי הוא כאב הפונה אל בנו יחידו ומבקש להרבות ולהגדיל הקרבה שביניהם, כיו"ב היא התכלית כעת - שהקב"ה מעורר את הבריות לשוב, להתקרב אליו ולשמור חוקיו ומצוותיו.

הנה, מלך בשר ודם צריך לשמור על הפושעים שנתפסו למלכות, על כן יחבשם בבית האסורים עד הזמן המיועד לקיום גז"ד, ואז יוציאים להורג. לא כך היא דרכו של הקב"ה, הריהו נותן לכל פושע להמשיך את שגרת חייו. ובבוא הזמן המיועד מזמן את כל המחויבים מיתה לפונדק אחד, מעל לגשר אחד, ושם הוא נוטל את חייהם. ופשיטא ואין צריך לומר כי טיפשות גדולה היא לומר, מפני שעלה זה על גבי הגשר נפל ומת וכל כיוצא בזה. אלא הנכון לומר - מפני שהוצרך זה למות העלהו הקב"ה על גבי הגשר.

ח. בפרשתן (קדושים יט ג), 'איש אמו ואביו תיראו', ובגמרא (קידושין לא:), 'איזהו מורא - לא עומד במקומו ולא יושב במקומו', דרוש דרש הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"א ד"ה איש אמו) להמליץ על אלו המסובבים בעולם הזה בהרגשה כי הם הם 'מנהיגי העולם', (באומרם מוטב היה אם היה קורה כך וכך, ואם היה מתרחש כהנה וכהנה הרי היה דבר פלוני הרבה יותר טוב, וכדו' רבות), וכנגד זה אמרה תורה (דברים ו יג) 'את ה' אלוקיך תירא', שכדרך שאמרו חז"ל ב'מורא' האב - לא יושב במקומו, כך כביכול נאמר על 'מורא' הקב"ה - אל יושב במקומו, כי ה'מנהל' של העולם הוא הקב"ה, וחוצפה היא לישוב במקום זה - ולחשוב על עצמו שהוא מנהיגו של עולם.

ובכלל זה הוא גם לגבי הדאגה והבהלה, אשר אין מקומם אלא למי ש'מנהל' את העניינים... וזה הדואג והמבוהל או המרבה בהשתדלות יתר על המידה מראה שנדמה לו כאילו הוא 'המנהל', ובידו 'להזיז' את העניינים... ובכך ביארו צדיקים ענין טומאת 'שמונה שָרְצִים', שזוהי טומאתן - שָרְצִים הם בכל העת בלא מנוחה... על כן יאמרו המושלים, מעשה בתלמידי תשב"ר שנסעו באוטובוס (באס) להר הזיתים לפקוד ציוני הצדיקים ה'קדושים אשר בארץ המה', וכידוע, הכביש (road) שם נחצב על מורד ההר והוא עשוי כמדרון בשיפוע חזק (ומפחיד) מאוד. לאחר שסיימו להתפלל שבו הילדים לעלות על האוטובוס - כל אחד תפס מקומו וישב לו בהנאה, לפתע החל אחד מהם לזעוק ולהתריע, אויה, אויה, האוטובוס נוסע לבד, הוא מחליק במורד ההר... הצילו... הצילו... עוד רגע והננו נופלים לעמקי תהום רבה... או נתקלים בכותל אשר לנגדנו... עד שאחד שישב ב'מזרח' האוטובוס אמר בקול 'אני ראיתי את הנהג כשהוא עולה מהדלת שבצד שמאל, והנה ראו איך יושב הוא במקומו, והוא המנהיג ומוליך את האוטובוס, ועל כסאו לא ישב זר'... ותקם הסערה לדממה, נרגעו כל המבוהלים וחזרה השלווה לשכון בלבותם, כי עד עתה חשבו שהאוטובוס נוסע מעצמו, ומי יודע מה יהיו תוצאותיו... אבל עתה יודעים הם כי יש כאן 'מנהיג' ושוב אין סיבה לפחד.

על אחת כמה וכמה שאם נדע ונאמין שיש מנהיג לבירה, ונאמר על כל המאורעות המתרגשות ובאות כי הם מאבינו רוענו 'המנהג עולמו' ששוב אין מקום לדאגה ולבהלה כי אנו נמצאים 'בידים טובות'...

ט. וכבר אומרים בשם הרה"ק בעל התניא זי"ע לבאר במה שאמר דוד המלך (תהילים לב ט) 'אל תהיו כסוס כפרד אין הבין', כי מדרך הסוס שבשעה שמכים אותו הרי הוא ממשיך בהליכתו מבלי לסובב ראשו להתבונן מי הוא המכה אותו, ועל כך זעק דוד, אל תהיו כסוס כפרד אין הבין - אל תמשיכו בדרככם כמימים ימימה מבלי לעצור ולהתבונן מה רצונו של הקב"ה שהוא המכה אתכם.

ומן העניין להביא מה שביאר המלבי"ם בפסוק זה ובפסוק הקודם לו 'אשכילך ואורך בדרך זו תלך, וז"ל, אשכילך, עפ"ז אמר, הלא א"כ טוב שלא ימתינו מלשוב בתשובה עד שיכם ה' בשבט מוסר, כסוס וחמור שאינו מבין ללכת בדרך עד שמכים אותו במקל, הלא טוב שבעת אשכילך ואורך בדרך זו תלך, לא אצטרך ליסרך ביסורים רק איעצה עליך עיני שיהיה די בקריצת עין שתבין ע"י ללכת בדרך הישר, עכ"ל.

י. משל למה הדבר דומה, לאחד שדופק על דלת חברו, והנה כל זמן שיש אור ב'קוקער' (-העניינת הקבועה בדלת) סימן הוא שאין אחד מאנשי הבית העומד על יד הדלת מבפנים לראות מהנעשה בחוץ, אך אם החשיך הקוקער הרי

באר הפרשה - פרשת אחרי - קדושים

ידוע מה שכתב הרמב"ם (ריש הל' תענית) בזה"ל, ודבר ויזעקו עליה"א ויריעו ידעו הכל"ג שבגלל מעשיהם הרעים זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה הורע להן" וכו', ודבר זה הוא שיגרום להם להסיר

זה מורה בעליל כי אחד התקרב אל הדלת ומביט בו, כך גם בעת חושך ואפלה, הרי עצם ה'חושך' מראה באצבע על גודל קרבת ה' לעמו דייקא בשעה קשה זו, כי בכל צרתם לו צר ועמו אנכי בצרה, אך לאיך עלינו לדעת כי הקב"ה מביט לארץ עתה, והוא צופה במעשינו, וקורא אלינו שובו אלי ואשובה אליכם.

אמנם חלילה לנו מלחשוב שאבינו אב הרחמן רוצה 'לנקום' בנו להענישנו... אלא הקב"ה בגודל אהבתו אלינו רוצה 'לדבר' עמנו... וחפץ שנתקרב אליו, על כן 'מעורר' אותנו מתרדמת הזמן כדי שנשוב אליו. והדבר דומה לאב שהגיע לביתו באישון ליל, וברצונו להיכנס אל ביתו ראה שבני הבית נעלו את הדלת, ואי אפשר לו להיכנס כי כל בני הבית כבר עלו על יצועם, הקיש האב על הדלת פעמים רבות ובקול גדול, ו... לריק היו כל מאמציו - הם ממשיכים בשנתם העריבה, בלית ברירה הכניס האב לתוך הבית מוט ברזל ארוך והחל לדפוק בו על ראש בניו - לעוררם שיפתחו לו את שערי הבית ויוכל להיכנס להיות עמם. נבהל הבן והחל לבכות עד שכולם התעוררו ובכו אף הם, ולא הבינו מדוע עומד מאן דהוא מחוץ לבית ומכה אותם במקל מברזל, אך לו חכמו יבינו וישכילו, כי אין המכה אדם רע אלא אביהם אוהבם, אשר כל רצונו שיפתחו לו השערים, ויוכל להיכנס לבית להיות עמם בצוותא חדא... וזהו שנאמר (שה"ש ה' ד) 'דודי שלח ידו מן החור ומעי המו עליו' שהקב"ה רוצה להתקרב אלינו, אך לפעמים אין בידו אלא להשליך ידו מן החור רח"ל עד שנתעורר אליו.

עוד מעשה ש(לא) היה, בבחור שלדאבון לב ירד מצבו הרוחני מטה מטה, עם הזמן התחבר לחבורת ריקים ופוחזים, ומפעם לפעם היה בא אל בית אביו עם חבר מרעיו והללו היו משתכרים שם וכדי בזיון וקצף, ויהי באחת הפעמים, גברה השכרות על בני החבורה, והללו החלו לשבר ולנתץ את כלי הבית עד שהגיע סכום הנזק לשיעור של עשרות אלפי דולר. הבן שעדיין פעם בלבו רגש לבית אביו נתמלא בושא וכלימה וברח מהבית כל עוד נפשו באפו, ומאז עבר לדור בבית אחד החברים. מאידך, האב, שלא רצה לנתק את הקשר עם בנו החל תר ומחפש אחריו, אבל, מאומה לא הועיל לו, הבן ניתק עמו כל קשר ומגע, גם בטלפון לא אבה לענות לאביו.

אינה ה' לפניו, והאב שמע על איש פלוני שהוא 'יחיד מומחה' בקירוב הנופלים בעם (נושרים), משנפגש עמו האב, סיפר המומחה, שאותו הבן, מתחיל להראות סימני תשובה, וכבר התחיל קצת להתחזק ולהתיישר, כשמעו 'בשורות טובות' אלו ניסה שוב האב ליצור איזה קשר עם הבן ע"י הטלפון, אבל הבן לא ענה לו, בצר לו ניסה האב שוב, והלך לנקוש על דלתי הבית שבנו שוכן שם, והנה רואה שמתוך הבית מציצים עליו ב'קוקער', אך הדלת אינה נפתחת, בלב שבור ורצוף חזר האב לאותו 'מומחה' ובכה מאין הפוגות, מה עוד יש לאל ידי עשות כדי שבני יאבה לדבר עמי, וכי מה בקשתי ממנו - רק דבר אחד, שיאות לדבר עמי. המומחה שכאבו ובכיו של האב נגעו לעמקי לבבו החליט לדבר על כך עם הבן, ואכן, הלה מיהר לפגוש את הבן, ושאלו, הרי אני רואה שהחילות להיטיב את דרכיך, מדוע הנך כה מתנכר לאביך מוליךך, ענהו הבחור, הרי אני חייב לו עשרות אלפי דולר, ואין לי מאיפה לשלם, מה יש לי לענות לו ולדבר אתו כשהנני יודע מראש שאין לי כלל מה שהוא צריך ומבקש ממני. אמר לו ה'מומחה', טיפש - כלום צריך האב את הדולרים שלך, הרי הוא רוצה לראות פניך ולשמוע קולך, ודבר זה חשוב לו פי מאה מהדולרים שלך.

והנמשל ברור, עד כמה אבינו שבשמים משתוקק 'לראותנו'... וכלשון הכתוב (ירמיה לא יט) 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים וכו' על כן המו מעי לו'...

זאת ועוד, כי פעמים הרבה, מחשב האדם בעצמו, הרי חטאתי רבות, והקב"ה תובע ממני כמה וכמה 'תשלומים', כיצד אשא פניו, כיצד הנני רוצה שתפילתי תתקבל, שתורתני תהא נחשבת לפניו, הרי אין בכלל תועלת בכל התורה והמצוות שאקיים, אבל האמת, כי טעות גדולה בידי, וכי הקב"ה מבקש מאתנו תשלומים, הרי פי מאה מזה הוא מבקש פשוט שנפנה אליו ראש ושנראה לו פנינו בתפילה ובתורה.

יא. חיזוק עצום בכוחה של תפילה בשעה שאדם 'מן המיצר', ואף דעתו מעורבבת, מצינו להרה"ק ה'דברי ישראל' (בשלח ד"ה א"י ויצעקו), שהנה ידוע מה דאיתא במדרש (שמו"ר כא כו) על הזמן בו היו ישראל חונים על ים סוף, וכך איתא שם 'היה הקב"ה מבקש לשמוע את קולם פעם אחרת ולא היו רוצין, מה עשה גירה לפרעה לרדוף אחריהם, שנאמר (שמות יד י) 'ופרעה הקריב', מיד ויצעקו בני ישראל אל ה', באותה שעה אמר הקב"ה לכך הייתי

מבקש לשמוע קולכם, שנאמר (שה"ש ב יד) 'יונתי בַּחֲגֵי הסלע השמיעני', השמיעני קול אינו אומר אלא 'השמיעני את קולך', אותו הקול שכבר שמעתי במצרים, לכך כתיב את קולך, עכ"ד המדרש. וצריך לבאר מהו המיוחד באותו הקול שכבר שמעתי במצרים שהיה הקב"ה מבקש לשמעו בשנית, וביותר תמוה מה שאמרו במדרש ולא היו רוצין – מדוע באמת לא רצו בני ישראל.

ומבאר ה'דברי ישראל' על פי מה שאמר הרה"ק מקאזמיר זי"ע, וז"ל, אבל מי שאינו בדעת השלם, עיקר התפילה כתינוק קטן שאינו יכול לדבר עדיין שום דיבור לבד אשר קורא אבא אבא, ומזה לבד נתעורר רחמנות גדול מאביו לבנו כאשר עיננו רואות, וכמו כן עיקר התפילה וכו' העיקר שיהיה בבחינת תינוק שאינו יכול לדבר כלל רק לקרות קול פשוט אבא אבא, ובזה בודאי נתעורר רחמנותו הגדולה, עכ"ל. ועל פי זה מבאר, כי כידוע (פע"ח שער חג המצות פ"א) בגלות מצרים היה 'גלות הדעת' ולא היו יכולים להתפלל אלא לזעוק טאטע טאטע... (אבא, אבא...) ועלתה זעקתם השמימה, ובצאת ישראל ממצרים היתה גם גאולת הדעת, וממילא 'היו מתפללים בכוונות ומוחין כמובן, אבל הקב"ה היה מבקש לשמוע עוד הפעם את קול התפלה ששמע במצרים מקירות ליבם אבא אבא, ולא היו רוצין רק להתפלל בכוונות ובמוחין', על כן הביא עליהם את פרעה, והיו נבוכים בארץ סגר עליהם המדבר, ולא יכלו להתפלל מתוך 'מוחין' אלא לזעוק טאטע, טאטע... או אז אמר הקב"ה לכך הייתי מבקש לשמוע קולכם, אותו הקול ששמעתי במצרים... ומעתה אם נדמה לו לאדם, כי במצב הזה, שמתפלל הוא ברחובה של עיר או בביתו, שאין תפילתו חשובה במרומים מאחר שאין דעתו מיושבת עליו, ואינו יכול להתפלל 'במוחין'... הרי ידע כי אדרבה, הקב"ה מצפה שנזעק אליו כמו תינוק הקורא לאביו מקירוב ליבו...

הרה"ק רבי נתן נחום מקרימלוב זי"ע הי"ד (בן ה'חסד לאברהם' מראדומסק זי"ע) ביאר בלשון הכתוב (שמות ב כג) 'ותעל שוועתם אל האלוקים מן העבודה', כי 'ותעל' הוא מלשון מעלה וחשיבות, והכי קאמר ששוועת בני ישראל – אנחתם וזעקתם, הייתה חשובה אצל הקב"ה 'מן העבודה' – יותר מעבודת השי"ת. כי אין לנו שמץ השגה במעלת א' יידישע קרעכץ (אנחה יהודית) הבוקעת כל רקיעים, ועד כמה יקרה היא בעיני ה'.

יב. איתא בגמ' (שבת קי). 'אחד מבני חבורה שמת תדאג כל החבורה כולה', וכבר עמדו על דיוק הלשון תדאג כל החבורה כולה, שלכאורה הרי זה כפל לשון. וביאור הדברים שהנה כתב הלבוש (או"ח תקפ"ב ס"ח) שאין לומר בנוסח התפילה בראש השנה 'מלוך על כל העולם כולו בכבודך' כי אין זה אלא כפל הלשון, רק יאמרו 'מלוך על העולם כולו', אמנם ה"ט"ז (שם סק"ח) מיישב, לפי מה דקיי"ל בכל התורה ש'רובו ככולו', מעתה, אם נאמר רק 'מלוך על העולם כולו בכבודך' היה אפשר לפרש שהכוונה היא על רוב העולם בלבד שאף זה נכלל ב'כולו', לכן אנו מאריכים בלשונונו לומר שימלוך הקב"ה על כל העולם כולו, ולא רק על רובו. על דרך זה יתפרש גם לשון הגמ' 'תדאג כל החבורה כולה', שאין די ברוב החבורה, אלא ידאגו כולם.

ועומק הדברים הוא, שאילו היו מעוררים שהצרה הזאת באה עלינו מחמת חסרון ביראת שמים אזי היו אומרים אלו שיש להם יראת שמים, שאין לנו שייכות לדבר, ואין אנו צריכים לדאוג ולהתעורר, כמו כן אם יאמרו שהצרה באה עקב חסרון בבין אדם לחברו הרי כל בעלי מידות טובות היו משתמטים שאין הקב"ה 'מדבר' אליהם, על כן אמרו תדאג כל החבורה כולה – הקב"ה מדבר לכל אחד ואחד באשר הוא, וכולם צריכים להתחזק, ולב יודע מרת נפשו אלו דברים עליו לתקן בעצמו.

וכדברים הללו מבארים בשם הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע בדברי הגמ' (שבת קה): 'כל המוריד דמעות על אדם כשר הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו', מדוע נקטו לשון דמעות, ולא אמרו 'כל הבוכה' וכיו"ב. אלא כי דמעות הוא מלשון 'דימוע' ועירוב, וכוונת דברי הגמ' שבשעה שמסתלק אדם כשר על כל אחד לערב עצמו בתוככי הצרה, להרגיש שהוא חלק מהכלל, ולהכיר שהצרה באה עליו ומחמתו, אז ישוב אף ה' ויתנהג עם בניו במידת החסד והרחמים. יג. מעשה שהיה לפני כארבעים שנה, בשני בחורים שיצאו לטייל בשדות ויערות בדרומה של ארץ ישראל, תוך כדי הטיול אבדו את דרכם, וכבר פנה יום ולא ידעו אנה יפנו בחשיכה המוחלטת שהשתררה עליהם, עודם תוהים אינה ה' לידם ומצאו שהם עומדים בסמיכות לפסי רכבת, והחליטו להלך רק בסמיכות אל הפסים וכך קיוו להגיע בעזרה השי"ת למקום מבטחים בדרכה של הרכבת...

עודם מהלכים ותגבר עייפותם עד מאד, מה עשו, נחו שניהם על הארץ, זה נתיישב על שק עפר שמצא על הארץ וזה נתיישב על הפסים עצמם, לא ארכו הרגעים והשניים נרדמו ושקעו בשינה עמוקה... אך, אוי, שוד ושבר, כי באותו זמן נסעה על פסים הללו – במרחק רב, רכבת ארוכה טעונה משא של חומרי בניה כבדים, לאחר זמן

באר הפרשה - פרשת אחרי - קדושים

הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא נקִרית (מלשון מקרה) הרי זו דרך אכזריות וכו' טו, עכ"ל. יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו, וצרה זו נקִרה הא למדת שזהו רצונו יתב"ש, שלא נמשך בשגרת

משהתקרבה קצת אל מקום ישיבת הבחורים הבחין מנהיגה מרחוק כי יושב לו בחור על הפסים וחולם חלומות נעימים באמצע שנתו, מיד החל מצפצף בכל כוחו, טו... טו... טו... בידעו, שגם אם יעצור ויעמיד רכבת גדולה וכבדה כמותה מנסיעתה במהירות גדולה כל כך לא יצליח להעמידה... וההמשך ברור שהישן הלז ימצא את עצמו בגן עדן העליון... וכן הווה, כי הבחור לא שמע את קול הצפצוף - הגם שהצפצוף בקע ועלה בקול רעש גדול עד שהעיר את כל יושבי העיר הסמוכה משינתם, אך שנתו של זה גברה על הכל ולדאבון לב אירע הגרוע מכל... עתה הבה ונתבונן, מה רצה המצפצף מאותו בחור, וכי הוצרך לזה שהבחור יקום ויברח משם כל עוד נשמתו באפו למרחקים אדירים, לא ולא... וכי מרחק פרסה אחת רצו להרחיקו, לא ולא... לא הוצרכנו אלא להרחיקו ס"מ אחד ותו לא ידי, אבל משלא אז ס"מ זה אירע לו הגרוע מכל. כיו"ב אפשר להמשיל לקול השופר הבוקע ועולה, וכי הוא בא לומר לנו לעשות שינויים אדירים - למעלה מכוחנו, לא ולא... אבל זאת הוא הוא מכריז, עורו ישנים משינתכם, זוזו כל אחד ואחד ממוקומו לכה"פ תזוזה אחת (איין רוק)...

זאת ועוד, יתכן שאותו הבחור התעורר מקול הצפצוף אבל שב לשנתו באמרו, אוי, אין בכוחי לקום עכשיו, עוד רגע ואקום משנתי, ראה נא מה אירע לו ב'רגע' זה, אף אנו, בל ימצא מי שמתעורר שישוב לשנתו, אלא אין ועתה אלא לשון תשובה, זוז ממוקומך 1 ס"מ, אבל בזה הרגע...

יד. והנה לא מצינו לשון נורא כזו 'דרך אכזריות' בכל ספר 'משנה תורה' להרמב"ם, ובפשוטו הטעם שכאן יצא מגדרו וכתב לשון כזו, משום שאם יאמרו שזה ממנהג העולם ודרך מקרה הרי עי"ז יבואו עוד צרות רח"ל, וכמו שכתב הרמב"ם בהמשך דבריו, עיי"ש. אך אפשר לבאר עוד, כי האומר שהקב"ה זעזע את העולם ולקח נפשות רבות לחינם, אין זו אלא מחשבה אכזרית, כי היאך ניתן להעלות על לב מחשבה כזו, אשר הקב"ה שהוא 'אב הרחמים' יגרום צער נורא כזה, בנים מבכים מרה את אבותיהם, וההורים מבכים את בניהם כי איננו, כמה 'חורבנות הבית' אירעו לאחרונה, - 'סתם' בלא סיבה... אין זה אלא מפני שהקב"ה תוקע עתה בשופר גדול לעורר אותנו, ועלינו 'לשמוע קול שופר'...

טו. באמצען של שנות ה'מלחמה' (בשנת תש"ה) דרש הגאון גאב"ד פוניבז' זצ"ל כי מצינו ב'ברית בין הבתרים' (בראשית טו יב-יג) 'ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו, ויאמר לאברם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה'. והרואה יתמה כיצד ייתכן לראות מראות כאלו - גזירת כל הגלויות על בני ישראל 'דם ואש ותמרות עשן' ולהמשיך לישון שינה עמוקה ומתוקה [וכדאיתא בתרגום ירושלמי שישן שינה עמוקה]... אלא, בע"כ תאמר, כי כל זה חלק מהגזירה, שבתוך כל החושך והערפל ימשיכו לישון כלא היה... ולא ירעישו עולם ומלואו בתפילה ותחנונים לקרוע את רוע הגזירה.

איתא במשנה העוסקת בסדר עבודת ליל יוהכ"פ ויומו (יומא א 1-2), כשביקש (הכה"ג) להתנמנם, פרחי כהונה מכין באצבע צרדה, ומבואר שם שמתחילה קורין לפניו באיוב ובדברי הימים (ובפשוטו הטעם מפני שהם מושכים את הלב ועי"ז ימנע מלהירדם), ופירש בספר 'פני אפרים' שרמז יש בדבר, שאומרים לו אישי כהן גדול, כיצד אפשר לישן ולהתנמנם ב'זמן בוער' כזה, וכי בדקת ב'דברי הימים' - קורות כל השנה שעברה, הידעת כמה אנשים נכנסו בשנה זו לסבול יסורים כשל איוב... לדידן ייאמר, כיצד ניתן לישן ולהירדם בזמנים קשים אלו, הביטו וראו ב'דברי הימים' כמה משפחות נכנסו ל'ספרא דאיוב'...

הנה מצינו בהתגלות הראשונה שהיתה לו למשה רבינו שראה 'סנה בוער באש והסנה איננו אוכל, ויאמר משה אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה' (שמות ג ב-ג), והקשה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (עיי' שפ"א פרשת שמות תרל"ח), מה היתה תמיהתו הגדולה של משה 'מדוע לא יבער הסנה', והרי ודאי ידע ש'אש' זו אינה אלא 'אש רוחנית', ואש זו אינה שורפת ומבערת דברים גשמיים, וכדאיתא בגמ' (חגיגה כז.) 'מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב כמה שנים אין האור שולטת בו', והיינו טעמא כי האש שעל המזבח היתה אש מן השמים, ומטעם זה גם 'לא כיבו גשמים אש של עצי המערכה' (אבות ה ה). ומבאר, כי אכן לא התקשה משה מדוע לא 'שרף' הסנה עד שיתכלה מן העולם, אלא כיצד יתכן שיש התגלות אלוקית על הסנה והסנה נשאר סנה... מדוע לא 'יבער' בשלהבת אש קודש אל הקב"ה...

באר הפרשה - פרשת אחרי - קדושים

ז

חיינו מתוך מחשבה כי לא אירע מאומה, אדרבה, עלינו להבין ולהתבונן כי הקב"ה רוצה שנפסיק מלעקם דרכינו, אלא עלינו ליישר אותם ולשוב אליו, ואז יקבלנו ב'שתי ידים' פתוחות ונס יגון ואנחה.

ואהבת לרעך כמוך - תיקון המידות מבית ומחוץ
בפרשתן (קדושים, י"ח), ואהבת לרעך כמוך^{טז} אני ה'י'.
וכבר אמר התנא רבי עקיבא שפסוק זה הוא כלל גדול בתורה^{י"ח} (ירושלמי נדרים ט ה).

לדין ייאמר, בתקופה זו, כאשר הקב"ה מתגלה בסערת אש, אל נא נישאר 'סנה', עץ יבש בעלמא, בלא להתעורר אל הקב"ה 'בלבת אש'...

איתא במדרש (איכ"ר א ט) שאחד מאתונא הגיע לירושלים, מצא תינוק אחד, נתן לו פרוטות ואמר לו הבא לי ביצים וחריצי גבינות, כאשר חזר התינוק אמר לו הנכרי הראה לי איזו גבינה היא מעז לבנה ואיזו מעז שחורה, השיב לו הילד, הראה לי אתה איזו ביצה היא מתרנגולת לבנה ואיזו מתרנגולת שחורה [ובגמ' (בכורות ח):] ב'אגדתא דסבי דבי אתוני' הוא להיפך], וביארו בזה, שטען אותו גוי מאתונא (שהיו אפיקורסים גדולים) כנגד מה שאנו אומרים שיש בקרבנו כח האבות הקדושים, אברהם יצחק ויעקב, וזהו שאמר לו שיראה לו מוצא הגבינות, שבא להוכיח שכשם שאין ניכר איזו גבינה היא מעז לבנה ואיזו מעז שחורה, אלא כולם שווים, כך גם היהודים שווים לנכרים ואין בהם את כח האבות הקדושים, השיב לו הילד ב'ביצים', שאכן עתה לא נראה ההבדל ביניהם, אך אם ישיבו עליהן תרנגולות ו'יחממו' אותן הרי מביצת תרנגולת לבנה יצא אפרוח לבן ומהשחורה יצא אפרוח שחור, נמצא שכבר עתה 'טמון' בביצה את הכח של אותה תרנגולת שהטילה אותה, ועל דרך זה, אם 'יחממו' את היהודי יראו היטב את הכח שבו, וממילא, כבר עכשיו גנוז וטמון בו כוח האבות הקדושים, ואין לו אלא להוסיף בחום והתלהבות דקדושה, ובזה תתגלה פנימיות נפשו הקדושה מן הכח אל הפועל...

טז. וזה לשון ה'מסילת ישרים' (פ"א), ואהבת לרעך כמוך, כמוך בלי שום הפרש, כמוך בלי חילוקים, בלי תחבולות ומזימות, כמוך ממש.

יז. ויש לדעת, כי אף שנצטוונו מפי הגבורה 'ואהבת לרעך כמוך' - שתהא אהבתינו לכל יחיד ויחיד מבני ישראל כאהבת איש את עצמו. מ"מ ביותר יש לו ליזהר בכך בביתו פנימה בהנהגת 'מידות' טובות לעקרת הבית (ובני הבית), וכמו שכתב המהר"ל (ריש מס' נדה) בשם הגה"ק רבי חיים וויטאל ז"ע שעיקר חיוב ההנהגה במידות טובות הוא בביתו של אדם.

וכך אמר הרה"ק רבי יצחק מווארקא ז"ע, שאין לומר שתכלית הנישואין הוא ליישובו של עולם, שהרי הרבה דרכים למקום היאך לעשות כן, ובעל כרחך שהעיקר הוא למען יתקן את מידותיו כדבעי.

א' מגדולי תלמידי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (הגאון רבי יהודה עדס שליט"א ר"י קול יעקב) סיפר שלאחר נישואיו הגיע אל מורו ורבו בכדי לקבל הדרכתו והוראותיו להנהגת ארחות הבית. ושאלו באיזה שעה צריך אברך לשוב בערב לביתו. נענה הגרש"ז זצ"ל ואמר, השאלה אינה מתי חוזרים הביתה, אלא איך חוזרים הביתה...

הרה"ק רבי משה אונגאר ז"ע שלח פעם מכתב לחותנו הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז ז"ע ובו מפרט הוא כמה וכמה מעלות על בחור פלוני שהציעו לו ליקח לחתן לבתו, שלח לו ה'דברי חיים' תשובתו, 'את העיקר לא כתבת לי האם הוא 'מענטש' (אנושי) ככתוב בתורה (דברים כב טז) את בתי נתתי לאיש'...

סיפר הגאון ר' משה מרדכי שולזינגער זצ"ל, שפעם שלח אותו ה'סטייפלער' זצ"ל לברר על בחור שהוצע עבור נכדתו, אחר הבירורים העלה בידו כי הלה משופרא דשופרא, מתמיד עצום ויגע בתורה י"ח שעות במעת לעת, ובא אל הסטייפלער והחל למנות את שבחו, אך הסטייפלער עשה עצמו כמי שאינו שומע, רק שאל, ומה עם מידות טובות. ענהו רמ"מ, הרי כולם גומרים עליו את ההלל שהוא חריף ובקי ומתמיד ללא הרף. שוב שאלו הסטייפלער, ומה שמעת עליו בענין המידות, ומשחזר על שאלתו שוב ושוב, אמר לו רמ"מ, ילמדנו רבינו, מה יש לחשוש בבחור שאין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, השיבו הסטייפלער, לא כדברך, כי עד היום היה הבחור בחברת ה'סטנדר' ותו לא, ומי יודע אם בבואו להתעסק עם אנשים ידע איך להתנהג, ואדרבה, דייקא בגלל מעלותיו אלו עלינו לברר ענין זה, שאם לא כן יהיה שם 'שמח תשמח' בוקר וערב.

ביודעי ומכירי קאמינא, בבחור חשוב ומצוין משייבה טובה וחשובה שגמרו עליו את ההלל בדברי שבח וקילוסין, והנה לא חלף זמן רב מעת חתונתו ודרכיהם נפרדו ל"ע, ותורף פרשה זאת בקצרה הוא, שהלה לא התרגל להכניע את עצמו לדעתם של אחרים, וכ"כ גדלה אנוכיותו עד שאפילו לא הסכים להדליק את האור או לכבותו עבור אחרים, כי הם תוצאותיו של מי שלא התרגל לשלוט על מידותיו...

באר הפרשה - פרשת אחרי - קדושים

וכבר פירשו צדיקי בית בעלזא הטעם שנשנית מסכת אבות בתוך סדר 'נזיקין', שמידות מעוותות הם המזיק הגדול ביותר.

'מעשה' באברך שהלך ברחוב, ומרחוק הבחין בבריה מבריותיו של הקב"ה 'נופל תחת משאו' כשבידיו ועל גבו נישאים חבילי חבילין של מאכל ומשתה וכלי בית, וכבר הכין את עצמו לקיים מצות פריקה, וטעינה על גבו - עכ"פ חלק מהמשאוי, אך מכיוון שנתקרב הבחין שה'נושא' הוא אחד מבני ביתו, מיד ביקש ממנו 'טובה' והעמיס עליו גם את תיק הטלית-תפילין שלו... כמי שאומר, שמצוות ואהבת לרעך כמוך נאמרה רק בחברים וידידים ולא אצל הקרובים אליו. ובאמת, כמה רעה וחולה היא הנהגה זאת, להיות אכזרי כעורב על בני ביתו, לרחק את הקרובים ולקרב את הרחוקים. וכזאת מצינו באחשוורוש אשר נראה כ'בעל חסד' הגדול ביותר, בעשותו את הסעודה וציווה על משרתיו 'לעשות כרצון איש ואיש', אולם אם כלפי כל העולם היה 'וותרן' ונוח במידותיו, אך כאשר ושתי המרתה את פיו ולא עשתה רצונו - ויקצוף המלך מאוד וחמתו בערה בו עד שגזר דינה להריגה...

הגה"צ רבי גד'ל אייזנער זצ"ל היה אומר לחתנים בדרך צחות, הנה רבו האברכים המתאוים להתעלות כמלאכים, ראשונה, נעשים 'אויס מענטש' (מפסיקים להתנהג כאיש בין אנשים), ולא זו היא הדרך הנכונה אשר ישכון בה אור...

מעשה שהביאו לידיעתו של המהרי"ל דיסקין זצוק"ל על אברך שהפסיק כלל לדבר עם נוות ביתו, וטענתו בצדו - שכך אמרו במשנה (אבות א ה) 'אל תרבה שיחה עם האשה, באשתו אמרו קל וחומר באשת חברו'. שלח המהרי"ל לקרוא לו, כשהגיע האברך לפניו, עשה המהרי"ל את עצמו כמי שאינו רואהו ולא התייחס אליו כלל, ואף לא שאלו לשלום, ישב לסעוד סעודתו, בירך ברכת המזון, לאחמ"כ ישב ועסק בתורה במשך כמה שעות, כשבכל אותה העת עומד האברך לפניו ומחריש, ואינו מבין מדוע קרא לו הרב ומה רצונו מאתו. אחר זמן רב, נענה המהרי"ל ואמר לו כך מרגשת זוגתך יומם ולילה... שהיא כ'אוויר' בבית, שאין משימים לב אליו כלל, הנני מאד מקווה שהבנת כוונתי...

שמעתי ממרא דעובדא, פעם זכיתי לסעוד סעודת השבת אצל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, והיה זה בשבת קודש פרשת לך לך שנת תשכ"ד, בהיותי שם שאל אותי הרבי, ינגערמאן (- אברך), האם יש לך 'שלום בית', אמרתי לו, היא טוענת שאיני מדבר עמה מספיק, אמר לי, כתיב בפרשה (לך לך, טז ה) 'ותאמר שרי לאברהם חמסי עליך', וברש"י 'דבריק אתה חומס ממני'. הרי לך שאם היא מתלוננת שאינך מדבר עמה מספיק יש בידה טענה צודקת...

עוד עלינו להביא מה שכתב הרה"ק 'החווה מלובלין' זי"ע (זאת זכרון עמו' ח' בדפ"ר, ד"ה בפ' צו) לבאר בלשון הכתוב (במדבר כח ג) 'כבשים בני שנה שנים ליום עולה תמיד', כבשים מלשון כובש כעסו - שיהיו מעבירים על מידותיהם, ומכיוון שהמעביר על מידותיו מעבירין ממנו כל פשעיו' (ר"ה יז), על כן בני שנה שייחשב נקי מחטא כבן שנה [כמו שאמרו על שאול המלך - 'בן שנה' במלכו (שמואל א' יג א) - שלא טעם טעם חטא (יומא כב.)], שנים ליום - שב' פעמים ביום בבואו לביתו שחרית וערבית, יקבל ע"ע שלא להקפיד כלל, כי בביהכ"ס אינו שכיח שיכעס - כי נוח הוא לחבריו וידידיו יותר מאשר לב"ב, וכן בשוק לא יקפיד, כ"א בביתו שכיח, ויהיה בזה תמימים כי כך יזכה שלא יבוא לידי גאוה שהיא מום, ועי"ז יהיה עולה תמיד - שתמיד יעלה מעלה מעלה ולא יהיה יורד - כי בכעס מסתלקת הנשמה חלילה.

והנה דברי ה'חווה' נאמרו בעת שהזמנים כתיקונם, ונמצאים כל היום בבית הכנסת ובבית המדרש ורק 'שנים ליום' בא אל ביתו שחרית וערבית, על כן היה די שיקבל על עצמו רק פעמיים ביום שלא לכעוס... אמנם בזמן הזה שנמצאים רוב הזמן (או כולו...) בבית, אזי צריך שיקבל על עצמו אלף פעמים ביום שלא לכעוס... ובפרט שהמציאות מוכיחה שבעת שהדעת אינה מיושבת מחמת שנשתבשו סדרי עולם, ויש מהומה גדולה בבית מ'קול מצהלות ילדים' שבנקל ניתן לבוא לידי כעס ומריבה... ומצות עשה זו של ואהבת לרעך כמוך היא ממש מצות עשה שהזמן גרמא...

בדרך מליצה יתפרש מה שאמרו חז"ל (נגעים פ"ב מ"ב) 'אין רואים נגעים ביום המעונן', ונרמז בזה, כש'פלוגי' במצב של 'מעונן' (עת צר ומצוק) אל תביט כלל על חסרונותיו... כי אין דנים את האדם במצב כזה... ועל דרך זה ייאמר עוד, כשאתה במצב מעונן אל תביט על איש בעולם לדון אותו, כי מי יודע באלו דינים תשפוט אותם...

יח. כבר אמרו, כי אם 'ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה', נמצא שמי שאינו הולך בדרך זו, יצא מן הכלל... סיפר הגה"צ רבי דניאל פריש זצ"ל, שנזדמן פעם לאנטווערפן בהיכלו של הרה"ק רבי איציק'ל זי"ע, ושם ראה את חתנו הרה"ק רבי יענקל'ע זי"ע אשר כידוע היה מתנהג בפשטות גדולה עד מאד, והיה מתהלך בביהמ"ד קודם התפילה בגשתו אל האורחים, ושאל במה אוכל לעזרך בכוס קאווע או בסידור חפציק, והיה ר' דניאל עומד מן הצד ותמה מדוע ינהג כן - קודם התפילה, והמתין שר' יענקל'ע יגש אליו, בהגיע רבי יענקל'ע אליו, ויהי אך החל לשאלו אודות הקאווע והחפצים, ניסה ר' דניאל לרמז לו ש... ש... כאומר - אסור לשוח קודם התפילה, אמר לו ר' יענקל'ע 'ונגערמאן (אברך), וכי נראה בעיניך שמה שהביאו הפוסקים משם האריז"ל לומר קודם התפילה 'הריני

כתב הגה"ק רבי חיים וויטאל זי"ע (שער הקדושה ח"א (תנדב"א רבה א א) דרך ארץ קדמה לתורה. אשר
 פ"ב) שעל כן לא נכתב עניין המידות הטובות על כן יזהר אדם במידותיו עד למאד^{כ"א}, ובפרט
 והרעות בתורה הקדושה, כי המידות הם ההכנה בימים הללו, ימי הספירה שעיקר עבודתם בתיקון
 לתורה^{כ"ב}, שיוכל האדם לקיים המצוות. וכך אמרו המידות.

מקבל עלי מצוות עשה ואהבת לרעך כמוך' אינו אלא לחש בעלמא... יש לקיים זאת בפועל ממש'. והעיד רבי דניאל
 לאחר שנים, שדברים אלו השפיעו עליו ושינו לו את כל מבטו על חייו (כי אף שוודאי יש להיזהר משיחת חולין קודם התפילה,
 אך ראשונה לכל יחשיב את רעהו לדאוג לכל מחסורו).

לעומת זאת מילתא דשכיחא, באדם המגיע לבית הכנסת לתפילת שחרית, וה'שטיבל' מלא עד אפס מקום המתפללים,
 גם השולחנות תפוסים בתיקי 'טלית ותפילין' בב' או ג' קומות זה ע"ג זה, והנה בא מיודעינו ואינו יודע כדת מה לעשות
 היכן יניח את ה'טלית ותפילין' שלו, ואז תוך כדי 'אמירת' הריני מקבל עלי מצות ואהבת לרעך כמוך הינו משלח מעל
 פניו ג' ד' תיקי טלית ותפילין מימינו וד' וה' כיו"ב משמאלו, דוחף את ראובן מלפניו ואת שמעון מאחוריו - וכל זה
 תוך כדי הכרזה שהוא מקבל על עצמו ואהבת לרעך כמוך, אין לך אדם שמעשיו סותרין את מאמר פיו כאדם זה.
 יט. הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצוק"ל היה אומר. כי הקובע עם ה'בנאי' שיבנה עבורו בית מהודר, הרי הוא מפרט
 לו כל פרט ופרט של הבניין, כמה גדול יהיה כל חדר מחדרי הבית ואיככה יבנה. אך לגבי בניית ה'יסודות' לא
 יקבע עמו מאומה, כי מובן מאליו שעל הבונה להניח יסודות כנדרש, כי ללא יסודות אין כאן 'בניין' כלל... כיו"ב
 לענין המידות, התורה ציוותה לנו הרבה מצוות בעשה ולא תעשה, אך לא נתפרש בה ענין המידות, כי המידות
 המה היסודות שעליהם הושתתה כל התורה. ומבלעדי ה'יסודות' לא יוכל האדם להעמיד את 'בניין' התורה כראוי...
 בעיירתו של הרה"ק הרבי רבי זושא זי"ע היה 'למדן' שהיה עליו וגדול בתורה עד מאד, אך בבין אדם לחברו לא
 היה נזהר, קראו הרה"ק הרר"ז, ופתח דבריו במעשה שהיה בגביר אחד שקנה לעצמו מעיל חדש יקר בדמים מרובים,
 והיה המעיל משובח ומפואר עד מאד עד שכל רואיו לא הפסיקו להלל ולשבח את המעיל שלא שזפתו עין. באותו
 מקום התגורר עני אחד המחזר על הפתחים, שבראותו את כל הכבוד הרב שנחל העשיר עבור המעיל היקר, קם
 ועשה מעשה - מכר את ביתו הקט ואת כל אשר אין לו, ורכש בעד המעות מעיל יקר כעין זה של הגביר...
 משהגיע העני מלובש ב'מעיל', וכל כולו אומר עטרת חשיבות אל בית המדרש, מילאו כל יושבי ביהמ"ד את
 פיהם צחוק ולא הפסיקו מללעוג עליו, תמה אותו העני ואמר להם, הלא ביום האתמול משהגיע העשיר עם מעיל
 כעין זה היו הכל משבחים ומפארים אותו ואת בגדו, אם כן מה יום מיומיים, מדוע עלי הנכם מלעיגים בקול רעש
 גדול. הסבירו לו חבריו בטוב טעם כי אותו עשיר שהדור בכל לבושו ובמראהו, לו נאה ולו יאה להתהדר במעיל
 זה, אך אתה שכל בגדיך קרועים ומרוטים הם, ונעליך קרועות לרווחה, וכל מראיך אומר עניות, הרי הנך נראה מליצני
 הדור בעטותך על כל אלה את המעיל ההדור.

הוסיף הרר"ז ואמר לאותו למדן, כיוצא בו לדידך, איתא במשנה (ריש מס' פאה) 'ותלמוד תורה כנגד כולם', ופירושו,
 שהלומד ועוסק בתורה צריך שיהיו בו את כל המעלות הטובות האמורות מתחילת המשנה, כיבוד אב ואם וגמילות
 חסדים וכל ההנהגות טובות שבין אדם לחברו ורק אז נאה ויאה היא ה'תלמוד תורה', אך גדלות בתורה ללא שאר
 מידות טובות הרי הוא כאותו עני הלובש את המעיל היקר על בגדיו העלובים...

כ. פעם זעק הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע בעת 'רעוא דרעוין' באש להבה, כשהוא זורק את עצמו על
 הכסא וראשו מאחור, בכל צרתם לו צר... הנה יכול יהודי להיות תלמיד חכם ובר אוריין, יהודי מכובד. אך באם
 הוא פוגע אף בשערה קלה מראשו של יהודי הרי הוא מאבד את כל חשיבותו ואינו שווה מאומה. כי אכן עיקר
 גדול מאד הוא הנהגה ראויה בין אדם לחברו, והבאת שלום בין בני ישראל.

בדומה לכך ביאר אותו צדיק וקדוש זי"ע את דברי חז"ל שאמרו (ברכות ה.) אם רואה אדם ייסורים באים עליו
 יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. ולכאורה צ"ב מדוע לא יתלה מיד בתחילה ב'ביטול תורה'
 - כי היא חיינו ואורך ימינו, ומדוע רק אחר שפשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. וביאר בקדשו, כי כל עוד שיש
 לאדם פגם בענייניו בין אדם לחברו עליו לתלות בזה ולא בביטול התורה, שהרי דרך ארץ קדמה לתורה, ונמצא שכל
 עוד שלא תיקן מידותיו, מה לו לדון בענין ביטול תורה, כשאת 'ההקדמה' לתורה עדיין לא קיים.

כא. פעם כשהגיע הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל למקום ש'רבים מצויין בו' ומיד נתקבצו מסביבו קהל אנשים, כשכל
 אחד ניגש אליו לקבל מאתו ברכת הקודש, אחד מהנאספים שראה כי הציבור גדול וראה אותם כמעכבים אותו

ובבלל מצווה זו לאהוב כל איש מישראל, להשיב לו טובה תחת רעה וק"ו טובה תחת טובה, לחשוב מחשבות בכל עת כיצד יש בידי להיטיב הרגשותי, ובמה אוכל להשיב רוחו בכל מילי דמיטב^כ, כדכתב ב'ספר חסידים' (קפז) וז"ל. יש אדם שאינו חי אלא בשביל אחרים שנהנים ממנו, עכ"ל^{כד}.

שובו אלי - ע"י התחזקות בשמירת הקדושה וגדריה בפרשתן (קדושים יט ב), 'דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה'י^{כה}, ואיתא במדרש (ויק"ר כד ו) 'כל מקום שאתה מוצא בו גדר ערוה אתה מוצא בו גדר קדושה', וכלומר, שבבל שירבה האדם בגדרים וסייגים^כ להתרחק מן

מלגשת לקבל הברכה, דחף ימין ושמאל ומצא עצמו עומד בפני הרב, הגרשז"א שראה את דחיפותיו בירכו 'אברכך שתהיה מענטש'... (שתתנהג כ'אדם' ולא כחיית השדה), וכדי שלא יתבייש כל כך שאלו מיד 'מדוע אינך עונה לי - וכן למר...'. כב. הגאון רבי יחזקאל אברהמסקי זצ"ל ראה פעם בעודו מהלך ברחובה של עיר - ילדה קטנה עומדת בצדי הדרכים וממררת בבכי נורא, ניגש ר"א ושאלה, מה קול הבכי אשר מגיע לאזני, נענתה הקטנה ואמרה כי ביישתה חברתה באמרה שהבגד שהיא לובשת איננו יפה... לבש ר"א את 'בתי עיניו' (משקפיים) ועשה עצמו כמביט בה, ונענה ואמר לה, מהרי נא אל אמך ואמרי לה בשמי שבגדך זה יפה הוא עד מאד, מיד 'נס יגון ואנחה' מעל פני הנערה, ותרץ ותגד לאמה את דברי הרב, והכל בא אל מקומו בשלום... אחר הדברים האלה אמר ר"א למקורביו זכיתי להיות 'מתדבק במידותיו של הקב"ה' מה הקב"ה מוחה דמעה מעל כל פנים (ישעי' כה ח), אף אתה הוי מוחה דמעה מעל כל פני ישראל...

כג. פעם ביקר הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע את החולה שלטענת הרופאים כבר הגיע עד שערי מוות... כיון שנכנס פרץ החולה בבכי מר, על כך שהוא עומד לעלות לעלמא דאתי, לתת דין וחשבון מפעלו אבל לרש אין כל, אמר לו הרה"ק אם דבר זה הוא הטורד את מנוחתך - תנוח דעתך כי אתן לך מחצית מחלקי בעוה"ב ומהשכר המגיע לי על כל פעלי בתורה ומצוה מעודי ועד היום הזה, ואכן נתן לו את חצי חלקו 'בקבלת קניין'... לאחר כמה שעות החזיר את נשמתו ליוצרה, שאלו תלמידיו, הלוא ידע הרבי כי בקרוב ממש יסתלק הלה מן העולם, וכי היה שווה לתת לו חצי עוה"ב בעד חיי שעה... אמר להם כדאי לתת את כל העולם הבא, העיקר למנוע איין קרעכץ (אנחה אחת) של יהודי.

כד. ואילו זה שאינו מעיין בצרכי חברו, והוא שקוע בעצמו ובצרכיו - יומם ולילה לא ישובתו, הרי הוא נדמה למי שמכסה את עיניו בידיו, שלא די שידי יסתירו ממנו לראות את כל המתחולל סביבו, אלא אף את ידיו עצמו לא יראה. וכך נמי, המביט יתר על המידה בעצמו, לא די שאינו רואה לעזור ולעמוד לאחיסמך לכל אלו המהלכים סביבו, אלא הוא אף מזיק את עצמו...

כה. כתב ב'חידושי מהר"ם צבי' (מרבי משה צבי וינגרטן אב"ד שעדליץ, שהיה מגדולי הדור לפני כמאה וחמישים שנה) משל נפלא אשר דרש בשנת פטירתו (בשבת תשובה תרי"ט) לבאר דברי הכתוב (קדושים יט ב) קדושים תהיו כי קדוש אני ה', וצ"ב, מה ענין זה לזה, ומה נתינת טעם יש בדבר, כיצד יתדמו בני ישראל להקב"ה, כי הוא קדוש אחרי שאין בו כל חומר, ואילו אנו חומר גס יש בנו המושך אותנו מטה מטה, והרי זה על דרך שתאמר גיבורים תהיו כי גיבור אני ה', והרי אין הנידון דומה לראיה - הקב"ה גיבור ואנו איננו גיבורים, מעתה אף גבי קדושה יקשה כיו"ב... אלא ביאורו, בדרך משל לבעל חנות גדולה, גודל החנות כגודל כל הרחוב, מלאה סחורה מזן אל זן, אה, פלאי פלאות... ויהי היום, ובעל הבית הוכרח לעזוב את ארצו ואת מולדתו למשך חודש ימים תמימים, ג' ימים וג' לילות לא הצליח בעה"ב לעצום עין בשינה לגודל דאגתו אודות עניני החנות ועסקיה, עד שהחליט בעצמו להאציל מכוחו על הגדול שבפועליו, עליו יטיל את אחריות כל ה'עסק', וכן עשה, מיד בבוקרו של יום ערב 'מסע הקודש' קרא לו בעה"ב, הפקיד בידו את 'המפתח' של בית העסק, והורה לו על שמירת העסק וכל הכרוך סביבו, גם הוסיף להזהירו באלפי אזהרות וציוויים לכל יהין לזלזל בתפקידו הרם והנישא כי אחריות גדולה בידו. משם נסע בעה"ב ומשפחתו ויחנו במחוז חפצם, שם עשה מה שעשה ופעל מה שפעל, עד שבעזה"ש"ת הגיע עתו וזמנו לחזור לעירו... ויהי בבואו העירה, מרחוק כבר 'הריח' כי משהו איננו כהוגן, בראותו כי החשיכה שולטת בסביבות החנות, לבו החל לדפוק בקצב מהיר בכפליים, וישא רגליו וירץ לתוככי החנות ולעניו נגלו 'בוקה ומבולקה', אין מוכרים ואין קונים, כל הסחורה נגנבה, אויה, שוד ושבר, כל השקעותיו עלו בתוהו. ב'נשימה אחת' עלה לביתו של ה'שומר', העירו משנתו ופתח פיו בגערה ושאגה אדירה, מה עשית... מדוע לא מלאת אחר פקודתי, ולא שמרת את כל בית העסק, על מה ולמה מסרתי בידך המפתחות... אמר לו, אדוני הבוס, תנוח דעתך, ותשקוט

העבירה² כך יזכה לתוספת קדושה, ועי"ז נזכה להשראת השכינה בתוכנו, וכמו שנאמר (דברים כג טו) 'ולא יראה

סערת רוחך... מה ההפסד, מפתח אחד... נו... כמה שווי המפתח, סך חמשה שקלים, קח חמשה שקלים והנח לי לישן שינת הליל... ולא הבין סכל זה, שב'מפתח' זה תלויה ועומדת כל מצבו ומעמדו, פרנסתו ועשירותו של בעליו.

כיו"ב ייאמר לבאר בקרא, 'קדושים תהיו', ובל תחשבו כי 'מצווה' יש בזה ככל המצוות דוגמת חמשת השקלים, אלא המפתח של כל בית העסק נמצא כאן, וזהו כי קדוש אני, ב'קדושה' זו תלויה כל האידישקייט (היהדות), על כן יש לכם להיזהר בה ביותר (אף שבאמת אין ערך אפילו למצוה קלה שבקלות, מ"מ האדם עלול לדוש בעקיביו מצוות קלות ולהחשיבם בטעות כדבר קל ערך, אבל עליו לדעת שהקדושה היא היא המפתח של התורה ומצוות).

כיוצא בדבר, היה אומר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, הנה, אומרים בנוסח הקידוש 'אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו', ולכאורה נראה שמן הראוי היה לנו לומר להיפך 'אשר רצה בנו' – וקדשנו במצוותיו, שהרי תחילה בחר ורצה בנו ולאחמ"כ נתן לנו את התורה ומצוות, אלא, כי אכן, בלא קדשנו אי אפשר שיהא ורצה בנו, רק אחר שיתקדש האדם [כפי יכולתו] יתרצה וירצה בו ה'.

כו. הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע מבאר בפסוק בפרשתן (קדושים יט כח) 'ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם', דהכוונה כמה דכתיב 'בשביל בשרכם', ומרמז על עסקי האדם לצורך פרנסתו. ובא להזהיר את האדם 'ושרט לנפש לא תתנו' - אל תעשו שריטות, חריצין ונעיצין ב'נפש', בעד עסקי הפרנסה, ולזמן הזה, ייאמר על כל ה'כלים' הנצרכים כביכול ל'צרכי פרנסה', הזהרו והשמרו על נפשותיכם, שלא לשרוט הנפש והנשמה עבור הפרנסה.

ונכלל עוד בדבריו, כי מילתא דשכיחא היא שאין היצר 'מבקש', מסית ומדיח אלא שריטה בעלמא, דבר הנראה כחסר ערך, לוותר על 'גדר' קל בלבד, ועל כך הזהיר הכתוב 'ושרט לנפש לא תתנו' – אל תתנו לו אפילו שריטה קטנה, מדרס כף רגל... ויתבאר ביותר עפ"י המסופר שבערב ימי המלחמה דרשו השלטונות בדייטשלאנד (גרמניה) מממשלת פולין שישבו לידם את העיר 'דאנציג' שהיתה בעבר שייכת לדייטשלאנד, ובאם לאו יפתחו במלחמה עליהם, נענה אז ראש ממשלת פולין ואמר, אם אכן היו רוצים את 'דאנציג' אכן הייתי מחזירה להם למען תשקוט הארץ ולא תפרוץ המלחמה, אך מאחר שהנני יודע שהם 'מדברים' על דאנציג אך כוונתם להגיע עד ווארשא הבירה, ואם ניכנע ונשיב את דאנציג יחזרו וידרשו עוד ועוד, עד שיגיעו אל עיר הבירה ווארשא, על כן אין מנוס אלא לעמוד כנגדם ולהילחם בם. ולמדו מכאן בעלי המוסר, כי היצר הרע 'מדבר על דאנציג ורצה את ווארשא', כלומר שאינו מבקש אלא פתח קטן, לעבור על גדר וסייג קל, אך מכאן תיפתח לו הדרך להפיל את האדם לגמרי, וצריך להיות 'חכם הרואה את הנולד' לעמוד על המשמר בכל הכח שלא לתת 'פתח' ליצר שיוכל להיכנס בו שעי"ז יוכל להפילו לגמרי, ואם יתאמץ עתה 'מעט' ימנע מעצמו מלחמה קשה הרבה יותר בהמשך.

כז. כי הגדרים והסייגים 'סחור סחור', הם השומרים על ה'עיקר' ונקודת היהדות, התורה והמצווה, וכך מסופר בענין השאלה הידועה אודות 'קו התאריך' – באיזה יום יחול השבת ושאר המועדים במדינת יפאן, והנה רבים מהגולים לשם, היו מחמירים לשמור שבת (לבד משבת) גם כשיטת החזו"א אך ורק לגבי עניינים דאורייתא, והעידו כי אחר שלא היה עליהם עול של דינים דרבנן - נכשלו כולם בכל שבוע אף בדינים האסורים דאורייתא.

שמעתי בשם חכם אחד ששאל פעם את אחד ממכריו, מדוע שינה מארחות אבותיו (בעניני גדרי חסידות במלבוש וכיו"ב), ענה ה'מכר' כי במהותו הנו רחוק מלהיות 'ירא שמים', ומידת ה'אמת' שבו איננה נותנת לו לחיות תוך כדי 'סתירה' בין תוכו (פנימיותו) לברו (חיצוניותו), אמר לו החכם, בשלמא, אם היו אומרים בגמרא ברו כתוכו – כלומר שיש לדמות את החיצוניות לפנימיות, היה איזה צדק בדבריך, שהרי ב'תוכו' חסרה לך היראה ולכן אף 'ברו' היא החיצוניות אין לה להראות 'מעלה' יותר מה'תוכו', אבל מכיוון שאמרו תוכו כברו נמצינו למדים, שאדרבה, זוהי הדרך ישכון בה אור, תחילה יעמיד האדם את 'ברו' בצורה הראויה (כמנהג אבותיך), ולאחמ"כ יתייגע להתאים את ה'תוכו' שגם יהיה באופן הראוי.

אחד ה'מתחכמים' אמר להרה"ק רבי יהוד'לע מדז'יקוב זי"ע שאינו מוצא טעם לילך בשב"ק כמנהג אבותיו שהיו לובשים 'ווייסע זאקן' (כדרך רבים מהחסידים), השיב לאותו כסיל כאיוולתו, אף אני איני מוצא טעם בדבר, אבל זאת ידעתי כי ההולך עם 'ווייסע זאקן' נזהר מאד שלא להכנס לתוך הבוץ ולדרוך בו (שלא יתלכלכו הגרביים)... ולא באנו ללמד הלכות לבושים, רק ללמד על חשיבות שמירת הגדרים כל אחד לפי ערכו, שהם שומרים על האדם ומונעים ממנו מליפול ל'בוץ' – כל אחד בעניינו.

באר הפרשה - פרשת אחרי - קדושים

היא. וכן הוא ברש"י (יט ב) 'דבר אל כל עדת בני ישראל - מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויים בה'. וידוע משם הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע, מדוע אמרו ש'רוב' גופי תורה תלויין בה, והרי בפרשת 'כי תצא' יש יותר מצוות וגופי תורה, אלא, דאין הכוונה תלויין בה - בכל הפרשה, אלא על פסוק 'קדושים תהיו' - כי רוב גופי תורה תלויין ב'התקדשות' ז"ל.

בך ערות דבר ושב מאחריך^{כח}, ומכלל לאו אתה שומע הן, שאם נעמוד בחומה בצורה על שמירת הקדושה^{כט} אזי נזכה שהקב"ה ישכון בתוכנו, וזוהי השמירה מעולה מכל צרה נגע ומחלה, ומקרא מלא דיבר הכתוב (משלי י כו) 'יראת ה' תוסיף ימים'.

איתא ב'זוהר' הקדוש (קדושים פא.) 'תאני רבי אבא, פרשתא דא (פרשת קדושים תהיו) כללא דאורייתא

כח. באחד מהאסיפות הגדולות שהשתתף בה הגה"ק ה'חפץ חיים' ועוד הרבה אדמורי"ם ורבנים (בווינא אלול תרפ"ג) הכינו עזרה גדולה כ'עליה' וקומה שניה עבור הנשים... והנה כשנכנסו לשם משמשי הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע אמרו שרובם לא ייכנס לאולם עד שיתקינו למעלה יריעות וילון לכיסוי כראוי, ונתעורר ויכוח גדול בין הנאספים, כי היו רבים שענו כנגדם שעזרת הנשים גבוהה מספיק ואי"צ גם מחיצה... לבסוף נמנו וגמרו לשאול את ה'חפץ חיים' וככל היוצא מפיו כן יעשו. לאחר ששמע את דברי שני הצדדים אמר ה'חפץ חיים', אכן, מצד הדין, מותר לשבת כאן מבלי מחיצה, אמנם כיון שבאים כאלה המבקשים להחמיר בזה חייבים אנו להיענות להם, ולהתקין את היריעות. באמרו, התדעו, מהו האסון הגדול ביותר שיכול להיות לכלל ישראל ח"ו - שהקב"ה יעזוב אותנו רח"ל, שהרי כל זמן שהוא יתברך אתנו אזי 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי' (תהילים כג ד), אבל אם חלילה יעזבנו הבורא, הרי 'הסתרת פניך הייתי נבהל' (שם ל ח)... המשיך ה'חפץ חיים' ואמר, מה גורם שהקב"ה יעזוב את כלל ישראל - כדכתיב 'ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך', אם כך, כל הידור שאפשר לעשות ב'ולא יראה' הכל כדאי, כדי שלא יהיה 'ושב מאחריך', שהרי אנו זקוקים לעזר השם יתברך, על כן עלינו להחמיר. מעשה זה סיפר כעד ראיה פעמים הרבה הגאון רבי אברהם קלמנוביץ זצ"ל נשיא ישיבת מיר.

הוסיף בנו הג"ר שרגא משה זצ"ל, הח"ח חידש בדבריו חידוש גדול, שלא תאמר, שהקב"ה או נמצא אתנו או שלא נמצא אתנו, אלא יש בזה מדרגות רבות, כפי ההוספה וההידור ב'ולא יראה' כך תוספת השראת השכינה... וה'שמירה' הבאה עמה... אם ח"ו ממעט קצת ב'הידור' זה הרי הוא ח"ו ממעט בהשראת השכינה - עוד קצת 'ושב מאחריך' רח"ל.

כה כתב ג"כ הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זצוק"ל (קובץ מאמרים ואגרות, גלות וגאולה עקבתא דמשיחא) החפץ חיים זצ"ל היה אומר, הקב"ה נקרא שומר עמו ישראל, כלום שומר שכר הוא, לא - הרי איננו משלמים לו בעד שמירתו. וע"כ שמירתו כשומר חנם, והנה, שומר חנם ברצותו בידו לסרב ולהפסיק את השמירה, אימתי הוא מסרב ח"ו - כתוב בתורה 'ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך'... ומידה טובה מרובה כשנוסיף קדושה יוסיף לשמור אותנו בשמירה מעולה יותר.

כט. וכך אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בפרשת ד"ה קדושים) כי 'פרשת קדושים' מתחלת בקדושים תהיו משם ממשיכה התורה לדבר בכל מיני פגמים וענייני עריות, ולסוף הפרשה נאמר שוב והייתם לי קדושים (כ כו). והיינו, כי מתחילה אומרים לאדם שמור עצמך בקדושה, אך אם נכשל ונפל ממדרגתו, לא יאמר נואש, אלא מכאן ואילך והייתם לי קדושים - שוב וקדש עצמך מעתה. כי נפשו של כל יהודי קשורה לאביו שבשמים, אף אם עבר את העבירות החמורות ביותר.

עוד איתא ב'בית אברהם' (שמיני ד"ה והתקדשתם) וז"ל. והתקדשתם והייתם קדושים, חז"ל אמרו (יומא לט.) אדם מקדש את עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה. התורה הבטיחה לכל אחד ואחד והתקדשתם - אם ירצה להתקדש, אז והייתם קדושים - יהיה קדוש ויעבור בכל הנסיונות.

ל. הנה ידועים דברות קדשו של הרה"ק מקאצק זי"ע (אמת ואמונה) שפרשת קדושים מתחלת ב'קדושים תהיו' ומסתיימת ב'דמיהם בם' ואמר הרה"ק 'בלוט זאל זיך גיסען אבער קדושים תהיו' (אף אם יצטרכו לקיים בנפשם 'דמיהם בם' בהקזת דם למען שמירת הקדושה, עדיין יעמדו היטב על משמרתם וישארו 'קדושים תהיו'). ולכאורה צריך ביאור דהיה לו להפך סדר הכתובים, תחילה לכתוב 'דמיהם בם' ואח"כ 'קדושים תהיו', שהרי כך בא לומר לנו - ע"י שפיכת דמם (במסירות הנפש והגוף) יתקדשו להיות 'קדושים תהיו'. אלא ביאורו, כי כאן מצינו כוחה של קבלה בהחלטה חזקה ועצומה תחילה

תאוותך הרעה פעם אחת תמשך אחריה כמה פעמים, ואם תזכה להיות גיבור בארץ לכבוש יצרך ולעצום עיניך מראות ברע פעם אחת יקל בעיניך לעשות בן כמה פעמים. כי התאוה תמשוך הבשר (את האדם) כמשוך היין אל שותיו, כי הסוכאים לא תשבע נפשם לעולם בין אלא יתאוו אליו תאוה גדולה. ולפי הרגילם נפשם בו תחזק עליהם תאוותם, ולו ישתו שם כוס מים יפוג יקוד איש תאוות היין ויערב להם. כן הדבר הזה, כל איש בהרגילו בתאוות ובהתמידו בהן יחזק עליו יצרו הרע יום יום, ובהמנעו מהם ישמח בחלקן תמיד כל היום, ויראה כי האלוקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים ללא תועלת של כלום'.

וספרתם לכם - שגב מעלת ימי הספירה

עומדים אנו בימי ספירת העומר^{לב}, אשר גדול כוחם לטהר את האדם מכל סיג ופגם^{לג}, וכמו שכתב

והנה איתא במדרש (ויק"ר כד ט) יכול כמוני, ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם^{לא}, ונתחבטו המפרשים בביאור ההווה אמינא - 'יכול כמוני', כיצד יעלה על הדעת ש'בשר ודם' יש בידו להדמות ולהתקדש כקדושתו יתב"ש, ונאמרו בזה ביאורים רבים ושונים, אך מכל מקום אין מקרא יוצא מידי פשוטו. ולמדנו מכאן, עד כמה ביד האדם להתרומם ולהתקדש, כי אין גבול למדרגות הקדושה, ואפילו משה רבינו ע"ה ג"כ נצטווה במצוות קדושים תהיו, ולכל אחד ואחד באשר הוא נאמר - 'קדושים תהיו' התקדש והתרומם עוד מהמקום אשר אתה עומד עליו.

אכן, מה יעשה האדם וחי - לבוא לידי הקדושה, ע"י שירגיל את עצמו מעט מעט, וכך מצינו בספר החינוך (מצוה שפ"ז), וז"ל. ודע בני ותהא מרגלא בפומך מה שאמרו זכרונם לברכה (אבות ד ה) עבירה גוררת עבירה ומצוה גוררת מצוה, שאם תשית דעתך למלאות

יכריז האדם ויצבי מטרה 'קדושים תהיו' - יעבור עלי מה, הריני מקבל על עצמי להתקדש בקדושה של מעלה (כל חד וחד לפום דרגא דיליה נחשב כמתקדש - בעלייתו אפילו רק מדרגה אחת מהמקום שהוא עומד עד עתה), ואף אם אצטרך לשפוך מדמי על זאת אעשה כן... והיינו כי תחילה יש להציב מטרה, ואח"כ להכשיר את הדרך לבוא אליה.

וכך רמזו גם כן בהא דאיתא בגמרא בכמה מקומות שרב יוסף היה סגי נהור וכן רב ששת. וכתב הר"ן (בפ"א דקידושין בשם תשובות הגאונים) שלא נולדו כך, אלא שהם היו מתלמידי רב, וכשנפטר רב' נתכנסו התלמידים ודברו על עשרה מהמעלות שהיה לרב, ונטלו התלמידים כל אחד מהנהגותיו בקודש. רב יוסף ורב ששת לקחו על עצמם שלא להסתכל לעולם מחוץ לארבע אמות, אך אחר זמן ראו שאינם עומדים בקבלה' זאת, על כן עשו פעולה להזיק לעיניים עד שנסתמאו עיניהם. ויש מי שישאל - אם זוהי דרך התורה ו'קבלת' התורה הרי אני רחוק מכל זה כרחוק מזרח ממערב. אלא, אכן, כך היא דרכה של 'קבלה טובה' - שיש לקיימה כחוק ולא יעבור, עד הסוף... כן יקום וכן יהיה. ואף אם יצטרכו בדרך לסמאות העיניים לא יהווה הדבר מכשול ומפריע לקיום הקבלה.

ואם כי וודאי רחוקים אנו ממדרגות הללו, ולא באנו לומר שעלינו לסמאות עיניים ח"ו. אך לכל הפחות זאת נדרש מעמנו שלא 'לפתוח' עיניים במקומות הטעונים שמירה... ומכאן נלמדלפי השגתנו לפי מדרגתנו ומצבנו איך לעמוד על הקבלות שאנו מקבלים על עצמנו...

לא. כך ביאר הרה"ק מרוז"ן זי"ע (עירין קדישין השלם בפרשתן) את דברי המדרש (דלעיל) שבאו חז"ל להורות לנו את הדרך על ידה נוכל להתקדש, וכך אמרו יכול כמוני (בניחותא) כלומר, כיצד היא הדרך להיות קדוש כמוני, תלמוד לומר כי קדוש אני, שילמד אדם את עצמו לומר בכל עת כי קדוש אני, עלי להתאים הנהגתי למדרגת הקדושה, עד שלבסוף אכן יזכה להיות קדוש.

לב. איתא באבודרהם (תפילות הפסח) הטעם שסופרים 'ספירת העומר' בימים אלו דייקא, כי בימים אלו - ימות הקציר, עת החמה בגבורתה מחממת את כל העולם מתעורר באדם רתיחת הדם ללהטו אחר התאוות ובקשות הנאות עולם הזה, ולכן ניתנו הימים לתקן עצמנו כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו, ומהאי טעמא תקנו לקרוא פרקי אבות בשבתות אלו ללמד את האדם דעת מה חובתו בעולמו, להכניע נפשו שלא תחפש אחר דברים המזיקים לנפשו. על פי זה יש לפרש שכשם שנותנים לתינוק מיד לאחר היוולדו תרופה לחסן את גופו שלא יחלה, כך נתן לנו הקב"ה ברחמי את ימי ספירת העומר מיד בתחילת ימי הקיץ לחזק את הנפש שלא תמשך לחטא ועוון.

לג. הנה מצינו שנקרא ה'עומר' בשם 'עומר התנופה', וכדכתיב (כג טו) 'וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה', רבים מקשים, הרי ענין התנופה הוא 'סעיף קטן' בכל הקרבת העומר, מדוע נקראת שמה

באר הפרשה - פרשת אחרי - קדושים

האור החיים הק' (כג טו) לבאר לשון המקרא 'וספרתם לכם', וז"ל, ובדרך רמוז, רמוז באומרו 'וספרתם', על דרך אומרו 'ז"ל כי נשמות עם בני ישראל הם בבחי' הלוחות, ובאמצעות תחלואי הנפש וטומאת התיעוב יתלכלכו ויחשיך אורם, ואמרו רבותינו ז"ל (תנחומא כי תשא כו) כי הלוחות של סנפרינון היו, לזה אמר וספרתם לכם, פירוש באמצעות מנין זה ל"י אתם מאירים כסנפרינון את עצמיכם. עכ"ל לה.

על שם אותה תנופה, מה גם, שהביכורים והשלמים אף הם טעונים תנופה, ולא מצינו שנקרא שמם 'שלמי תנופה', ומבאר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע שבא לרמוז בזה שעל האדם לנער עצמו - זיך געבן א גוטן שאקל, כדי להתנער כליל מהגשמיות לרומם עצמו משקיעתו בתוככי הטבע. דוגמת תנופת הלוויים שנועדה לנערם מן העולם ולהעלותם להיות קודש קדשים. תנופה והתנערות זו היא הקדמה לעבודת ימי הספירה בהם צריך להכניע עצמו ולמסור כל רצונותיו להקב"ה, אך כדי להגיע לדרגה זו צריך קודם האדם תנופה וטלטלה.

וכידוע שפעם פגש הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע יהודי של"ע כבר היה כ"כ מנותק מהיהדות עד ששום דיבורים לא הועילו לו רח"ל, מה עשה, תפסו בדש בגדו וטלטלו טלטלה עזה, מתוך זעקה - עד מתי תסתובב כך עלי אדמות, מיד נזדעזע הלה וזעק זעקה גדולה ומרה שרוצה לשוב בתשובה. והיינו שלפעמים האדם כ"כ התנתק משרשו עד שצריך הוא טלטלה ותנופה גדולה כדי לחזור לשרשו ולשנות מהותו, ומשום כן נקראת מצות העומר על שם התנופה שזה עניינה של מצוה זו שיטלטל האדם את עצמו וישנה מהותו (נת"ש ח"ב עמ' שיז).

לד. מעשה בשני ידידים מנוער, אחד חכם ואחד טיפש, שנים אלו למדו יחדיו כל ימי נעוריהם, משבגרו נפרדו דרכיהם, החכם יצא לעולם הגדול ועשה חיל ב'עסקיו' והטיפש לא עשה מאומה ונשאר על מעמדו. פעם נפגשו השניים, ביקש הטיפש מהחכם, ידידי מנוער, גלה נא לי סודך הכמוס עמך - במה העשרת כל כך, אמר לו החכם הנה מפעם לפעם הנני נודד למרחקים שם הנני קונה 'סחורה' ומביאה הנה, ובכסף שאקבל כאן תמורת ה'סחורה' מתפרנס הנני בכבוד גדול. תמה הטיפש על מעשיו, וכי ל'חכם' אתה נחשב, וכי איזו רווח יש בזה - לקנות 'סחורה' במרחק תמורת מעות טבין ותקילין ולהביאה הנה למוכרה בעד מעות, הרי בסוף נשארת עם מה שהיה לך מעיקרא 'מעות' ללא סחורה, החל החכם להסביר לו שקנה הרבה סחורה בזול ומוכר הכל קימעא קימעא ביוקר, וממילא נשארים בידו יותר מעות ממה שהיו בידו בתחילת הדרך וזהו שכרו. ועדיין לא נרגע הלה ברוחו, בהוסיפו להקשות, הרי יש לסוחר הוצאות הדרך, ועליו לישון במלון בעת שהותו ביריד וכיו"ב, נמצא שהכסף שהוא מרוויח כלה על הוצאות אחרות, ושוב חזרה הקושיא למקומה - מה רווח יש בכל טלטולי הדרכים, והיאך העשיר חכם זה, בליט ברירה הוציא העשיר החכם את פנקסו שבו נכתבו כל הוצאותיו והכנסותיו, והראה לו בפרוטרוט, הנה כך וכך הוצאות היו לי, כך וכך הכנסות היו לי, ונמצא בשורה התחתונה רווח בסכום כך וכך... ויהי כאשר שמע מיודענו הטיפש את דבריו, הוסיף להקשות, אם כנים דברך, שהעיקר הוא מה שנכתב בשורה התחתונה, מדוע עליך להיטלטל בדרכים, ליסע למרחק מרחקים מביתך, קח נא את ה'פנקס' - כתוב בשורה התחתונה ככל אשר עולה ברצונך ל'הרוויח' והכל בא על מקומו בשלום, והנה אך למותר להסביר גודל טפשותו של אותו חסר דעה, שהרי מה יועיל אם ירשום בפנקסיו שרווחיו גבוהים יותר ממה שהם באמת, כי עצם הנייר אינו כי אם חספא בעלמא, וכל תכלית עבודתו היא שלפי האמת יהיו לו הכנסות והוצאות וכו' ובוזה יתרבה ממונו באמת.

כיו"ב ממש הוא לענין הספירה, עלינו לזכור כל היום היכן הננו נמצאים - בימי ההכנה לקראת קבלת התורה, לעסוק בתורה ובתיקון המידות כל אחד באשר הוא, ואז יבוא בכל לילה לסכם בשורה התחתונה, הנה היום כך וכך לעומר, כבר התקרבותי עוד קצת לקראת 'הר סיני', אבל לא סגי לספור ספירת העומר בתפילת ערבית ברחימו ודחילו בקולות וברקים, ואילו במשך כל היום להסיח דעתו לגמרי מכל עבודת האדם בימים אלו. כי אין הנהגה זאת דומה אלא לאותו טיפש שבסכלותו טועה וחושב שאפשר לשנות התוצאות ע"י שמשנה את המספרים בשורה התחתונה - כשיספור בסוף היום 'היום כך וכך'... ואף שאין לזלזל ח"ו בקיום המצווה כראוי, מיהו העיקר חסר מן הספר.

לה. מנהג רבים לומר אחר ספירת העומר תפילת 'רבונו של עולם אתה ציוותנו על ידי משה עבדך לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו וכו', אכן באמירה לחוד 'לא יצא...' אלא העיקר הוא הצעקה והזעקה אל הקב"ה שאכן נזכה להיטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה, וכמו שכתב האור החיים הק' על הפסוק (דברים כו ז) 'ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו' - כאן רמוז שצריך האדם להתפלל אל ה' בכל יום שיצילהו מיצר הרע.

אברנו מקדש ה', ארון, אורים ותומים, מזבח מכפר, כהנים, מלכות ב"ד, סנהדרין, מעתיקי שמועה, כהנה רבות, ואין לנו שיוור רק תורה זאת, אשר באמת היא כלולה מכל הנ"ל, והפרטים אברנו בעו"ה, אבל כלליות נשאר לנו, וראוי לנו להשגיח בו ולסלסלו ולרוממו כאיש שמתו לו בנים בני מעלה ורוממות, ולא נשאר לו בלתי בן יחיד, הלא באהבתו ישנה תמיד, מחיקו לא יזוז ומחדר

נוסעים אנחנו - ההכנה לקבלת התורה ע"י התורה עיקר הכל עלינו לזכור כי אנו עומדים כעת אחר יציאת מצרים' בדרכנו' להר סיני לקבל את התורה. ועל כל איש מישראל להוסיף ולהתחזק מתוך חיות ושמחה בימים הללו' בעסק לימוד התורה י"ח. כתב רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל ב'יערות דבש' (חלק א' ה"ד) 'חזקו ואמצו לבבכם בתורת ה' וראו כי אברנו בעו"ה חזון וצופה,

כ"ק אדמו"ר הרה"ק מלעלוב זי"ע היה נוהג לספור ספירת העומר בביתו, כשהוא עומד על יד הכותל וזועק בקולות וברקים ומטיח ראשו בקיר, עד שהיתה אמי מורתי ע"ה חוששת לשלומי ולשלום הכותל... פשיטא שאין זה הנהגה לרבים, ולא באנו לומר לדפוק את הראש בכותל... אך העיקר הוא לדפוק בלב... צא למד, כי בנוסח בני עדות המזרח נוהגים לומר ב'לשם יחוד' קודם הספירה את הפסוק (יחזקאל טו ז) 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי' (הוא הפסוק המדבר על יציאת מצרים), וללמד בא על תפקיד ימי הספירה שצריך 'להקיז מדמו' למען שמו ית' באהבה, ולהקריב מעצמו ומרצונותיו, ורק על ידי 'בדמיך - חיי'...

ובהאי עניינא, הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע היה מרבה לספר שפעם נכנסו קבוצת בחורים ממצויני הישיבה אל הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, ואמר להם, קינדערלאך, הרי אמרתם את ההגדה, והתחיל לחזור לפניהם מלה במלה את הפסוק (יחזקאל טו ז) 'ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים שדים נכוננו ושערך צמח ואת ערום ועריה', ולא הוסיף שום פירוש, אבל כוונתו הייתה ברורה וזועקת, 'ותרבי ותגדלי', הנכם גדלים וגדלים, ואחרי הכל מוצאים עצמם במציאות של 'ואת ערום ועריה', וכך שהה בשתיקה משך זמן ארוך ומדי פעם נאנח מאד, הבחורים עמדו שם וארכבותם דא לדא נקשן. ולאחר שעה ארוכה פתח שוב ואמר את המשך הפסוק, 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי', והיתה כוונתו שרק ע"י שנאבק ביצרו ו'מתבוססת בדמיך', זה מביא לחיות דקדושה כי 'בדמיך חיי'.

לו. כשדיברו פעם בימי הספירה עם הרה"ק רמ"ש מבאיאן זי"ע אודות איזה 'נסיעה' שעליו לערוך עם החסידים, נענה ואמר הנה כולנו נמצאים בזו העת ב'נסיעה' אחת - כי נוסעים אנחנו, כולנו יחדיו להר סיני לקראת מעמד קבלת התורה העומד להתרחש בו' סיון בזאת השנה...

לז. וכבר איתא בגמ' (ברכות ה.) 'כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו', שעל ידי לימוד התורה ייפטר מכל מיני דחק וצער. ובדרך זה פירש הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע דברי חז"ל (ברכות ו:) 'אגרא דכלה דוחקא', וברש"י, 'שבת שלפני הרגל, שהכל נאספין לשמוע הלכות הרגל'. וביאר הרי"ם אגרא דכלה - השכר על לימוד התורה שלמדו באסיפת העם, דוחקא - שיתבטל מהם כל הדוחקים והיסורים.

לעומת זאת אמר הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל, לבאר בלשון הפסוק (בראשית מט טו) 'וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה, ויט שכמו לסבול', שלכאורה אם ראה שהמנוחה טובה היא, מדוע ויט שכמו לסבול, אדרבא היה לו לנוח ולהתענג מן המנוחה כי טוב, אלא, שאם האדם רואה את המנוחה כי טוב ומשום הכי פורק מעליו עול מלכות שמים ח"ו, אזי ויט שכמו לסבול - עול דרך ארץ, דהא בהא תליא, שאם יתייסר מעול התורה יסורו מעליו ויתבטלו כל שאר חבילין דמעיקין, אבל אם חלילה יבחר במנוחה אזי ימצאו לו כל מיני דאגות ויסורים, כי האדם לעמל יולד, ואם הוא עמל בתורה שוב אינו צריך לעמול בדברים אחרים.

ומפורש אמרו חז"ל (בר"ר צב א) 'אין לך אדם בלא יסורים, אשריו לאדם שיסורים באים עליו מן התורה', והיינו, ש'אדם לעמל יולד', אך אשרי האיש 'שיסוריו בתורה', יסורים וקשיים הללו מצילים אותו מיסורים וצרות אחרות. לח. נוראות מצינו על מעלת כוחה של תורה בביאורו של ה'מדרש שמואל' על הא דאיתא במשנה (אבות א טו) 'שמאי אומר עשה תורתך קבע', וז"ל, משום דרבי שמעון אמר (אבות ב יג) אל תעש תפילתך קבע, שהכוונה לא תחשוב שתפילתך היא ראויה להתקבל וקבועה היא לבוא עליך כל מה ששאלת, ועל כן אמר שמאי כי אף שבתפלה ראוי שלא יחשוב כן, בעסק התורה יוכל לחשב שבשכרה ימלא כל משאלותיו ושהיא קבע לבוא עליו כל מה שישאל, כי תלמוד תורה כנגד כולם. עכ"ל.

באר הפרשה - פרשת אחרי - קדושים

משכבו לא ימוט, כן יש לנו לעשות בתורת ה', כי זהו הוא יפתח לבנו בתורתו, ויקבל תפילתנו לרחמים
 היתר הפליטה מאשר השאירו לנו אויבים. וכבר אמרו ולרצון, יחוס הקב"ה על שארית פליטת עמו
 חז"ל שהמאור שבתורה מחזיר כל אחד למוטב לט. ויחדש ימינו כקדם בישועה שלימה בב"א.

לט. סיפר לי יהודי תמים במעשיו, שפעם נכנס אל הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, ואמר לו, דהנה ידוע
 שצדיקים יכולים לראות כל מעשי האדם ופעולותיו על ידי הבטה במצחו, ובזאת ביקש ממנו שיעיין נא הרבי
 במצחו ויגלה לו עוונותיו כדי שידע מה עליו לתקן ועל אלו דברים עליו לחזור בתשובה, הסתכל עליו הרבי ולאחר
 הרהור קל אמר 'הרי למדת היום 'בלאט גמרא' [-דף גמרא], ולכן אינני רואה כלום...!', אולם הלה המשיך לבקש,
 שיעביר הרבי את ה'מסכה' של לימוד התורה מעל פניו ויגלה לו מה עליו לתקן, נענה הרבי והשיב 'אם הקב"ה
 חפץ שמעשיך יהיו מוסתרים ומכוסים, איך יש בידי להוריד ולבטל הכיסוי'. ועכ"פ עלינו ללמוד מסיפור זה, שיהודי
 העוסק והוגה בתורה הקדושה נהפך לבריה חדשה ממש, וכל העבר נעלם ובטל כאין וכאפס, ועליו רק לקבל קבלה
 טובה להיטיב מעשיו מכאן ואילך, והמאור שבה יחזירנו למוטב.